

DÍSZDOKTORÁVÁ AVATTA KURTÁG GYÖRGYÖT A LISZT FERENC ZENEMŰVÉSZETI EGYETEM

A 100. születésnapját ünneplő, Kossuth nagydíjas, kétszeres Kossuth- és háromszoros Erkel-díjas zeneszerzőnek a tiszteletbeli doktori címet igazoló oklevelet dr. Farkas Gábor rektor és dr. Kutnyánszky Csaba oktatási rektorhelyettes, az Egyetemi Doktori Tanács elnöke nyújtotta át 2026. február 6-án.

Köszöntőjében a rektor úgy fogalmazott: megtiszteltetés, hogy egy túlzás nélkül családi ünnepségnek nevezhető eseményen köszöntheti a megjelenteket. „Kivételesen hosszú, nyolc évtizeden át ívelő, mindmáig eleven kapcsolat betetőzésére gyűltünk össze: Kurtág György 1945 óta tagja a Zeneakadémia közösségének, itt otthon van, háza és hazája ez az épület” – hangsúlyozta. Mint rámutatott, az ünnepelt a kezdetektől nemcsak zongorát, kamarazenét tanított, hanem művészi fegyelmet, szerény alázatot, figyelmet, elemzőkészséget és örök szellemi nyitottságot is, mindeközben az élet példájára is nevelt több nemzedéknyi tanítványt, például türelemre és annak belátására, hogy minden hangot meg kell érdemelni. „A szellemi hagyományaira nem csupán büszke, de a tradíciókat ápolni és frissen fenntartani is kívánó Zeneakadémia számára felmérhetetlenül sokat jelent ez a kapcsolat Kurtág Györggyel, a tanárral, a muzsikussal, a nagy zeneszerzővel” – tette hozzá. Végezetül arról beszélt: hatalmas megtiszteltetés számára, hogy a rektorok sorából éppen ő lehetek az, aki átadja Kurtág Györgynek a díszdoktori diplomát, és éppígy rendkívüli tisztességet jelent a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem egész közösségének, hogy máától fogva díszdoktoraként tisztelhetik őt.

Az eseményen jelen volt Kiss-Hegyi Anita kulturális kapcsolatokért felelős államtitkár, Gőz László, a BMC alapító-igazgatója, a Zeneakadémia konzisztóriumának tagja, valamint az egyetem számos oktatója.

Kurtág György és Farkas Gábor

Kurtág György, Farkas Gábor és Kutnyászký Csaba
Fotók: Zeneakadémia / Felvégi Andrea

A laudációt dr. Fazekas Gergely zenetörténész, a Zeneakadémia docense mondta

A laudációt dr. Fazekas Gergely zenetörténész, a Zeneakadémia docense mondta, felidézve Kurtág György életét, főbb műveit, kompozícióinak jellegzetességeit. Beszéde az alábbiakban teljes terjedelmében olvasható:

„Tisztelt Professzor úr! Kedves Barátom! Nehéz tudomásul vennem, hogy az ezutáni években nem az eddigi módon, hanem »nyugállományú« kollégaként veszel részt munkánkban. A fontos mégis az, hogy továbbra is számíthatunk részvételedre, hogy felbecsülhetetlen értékű, nemcsak Főiskolánk, hanem országunk határain is túlsugárzó jelentőségű pedagógiai munkádra mégis számíthatunk.” Ezek a sorok egy 1986. május 30-i keltezésű, rektori fejléccel ellátott, merített papírú, gépirásos levélből származnak. Ujfalussy József, a Zeneakadémia – vagy ahogy akkoriban hivatalosan nevezték, Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola – rektora írt így a Kamarazene Tanszék egyik oktatójának, aki akkor már tizenkilenc éve az intézményben dolgozott.

A nyugdíjazás iránti kérelem ügyében bő félévvel korábban, 1985. október 14-én írt levelet az oktató. A kézírásos levél, amelynek gyönyörű kalligráfiájú eredetijét, miként a rektor imént idézett válaszát, a Zeneakadémia irattára őrzi, így szól:

„Mélyen tisztelt Rektor Úr!

1986. február 19-én töltöm be 60-ik életévemet. Kompozíciós munkám azt kívánja, hogy csökkentsem pedagógiai tevékenységemet. Ezért kérem, szíveskedjen felterjeszteni a nyugállományba helyezésre 1986. február 1-től

kezdődő felmondási idővel. Viszont mindaddig, ameddig munkaképes vagyok, szeretném egész szombati napomat a XXIII-as teremben, szabad kamarazenei kurzusok formájában a Zeneművészeti Főiskola rendelkezésére bocsájtani.

Tisztelettel: Kurtág György”

Negyven év telt el e levélváltás óta. Rengeteg minden megváltozott. Kurtág György egykori kollégái közül ma már szinte senki nincs közöttünk. 2019 óta nincs közöttünk Márta sem, Kurtág György felesége, akivel hetvenkilenc éve, 1947. február 19-én, első éves zeneakadémiai diákként kötött házasságot, és akinek jelenléte ott van Kurtág György minden zeneszerzői és oktatói gesztusa mögött. Időközben lehullott a vasfüggöny, Magyarország, a Varsói Szerződés egykori tagállama az Európai Unió részévé vált, a Zeneakadémia főiskolából egyetemmé lépett elő. Felbukkant az internet, e-maileken keresztül levelezünk. Az írógép és a kézírás fölött eljárt az idő.

Van azonban, ami nem változott az elmúlt negyven évben. Kurtág György ma is „munkaképes”. Amiből következik, hogy ma is tanít. Sőt a mai napon is tanított: nem a XXIII-as teremben, hanem a Nagyteremben. És ha tanít, az azt jelenti, hogy ma is komponál. Mert nála a kettő nem választható szét. Számára az alkotás nem más, mint megértés; a megértés folyamata már önmagában alkotómunka. A Kurtág töredékek című dokumentumfilm egy pontján a következőket mondja: „A tanításban az történik, hogy azt nyomozzuk: mi a valóság? Mi van mögötte? Mi az, ami nincs kimondva, de ott van? Az a pillanat amikor az ember valamit felismer, az tulajdonképpen maga az alkotás.”

Hogy a gyakorlatban mi történik, amikor Kurtág György tanít, azt Márta fogalmazta meg a legplastikusabban: „belebújik a zenébe, és belülről kivilágítja”.

Kurtág György immár száz évet felölelő életútja alig néhány évvel az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása után indult a soknyelvű, soknemzetiségű és sokvallású bánáti kisváros, Lugos egyik magyar anyanyelvű zsidó családjából, és rengeteg kanyaron, emelkedőn, lejtőn és szakadékon vezetett át. A második világháború, a kommunista időszak, az 1956-os forradalom sokkja, a párizsi emigrációs kísérlet, az élet és a művészet újragondolása, a Kádár-korszak szellemi magányában létrejött nagy művek és az ezeket kísérő alkotói válságok sora, majd a nyolcvanas évektől fokozatosan épülő világhír és újabb remekművek rajzolják ki ezeket a szakadékokat, kanyarokat, lejtőket és emelkedőket. A dramaturgiai fokozás iránt vonzódó zenetörténetírás talán a

Samuel Beckett drámáján alapuló operára, a milánói Scalában 2018-ban bemutatott Fin de partie-ra fog rámutatni e hosszú út csúcspontjaként.

Az 1970-es évek közepétől Kurtág György kézíratain nemcsak a művek keletkezésének pontos dátuma, hanem a keletkezés helye is szerepel, s ezekből földrajzi háttérrel is festhetünk az életmű mögé. Mátyásföld, Budaliget, Verőce, Berlin, Bécs, Amszterdam, Prussia Cove, Kerkrade, London, Párizs, Saint-André de Cubzac koordinátái rajzolják ki a Kurtág-univerzum térképét. Az utóbbi tizenegy év során keletkezett művek autográf kézírataiban, a tételzáró kettősvonal után pedig egy hárombetűs mozaikszó bukkan fel újra és újra: BMC. A Budapest Music Center, ahová 2015-ben költözött haza Mártával. Máig itt él, itt fejezte be 2018-ban a Fin de partie-t, és itt fejezte be tavaly, kilencvenkilenc éves korában második operáját, a Stechardint.

1945-ben a háború miatt nem tavasszal, hanem halasztva, szeptember elején tartották a felvételiket a Zeneakadémián. Az intézmény évkönyve szerint a zeneszerzés felvételire – vagy ahogy akkoriban nevezték: „felvételi vizsgálatra” – szeptember 10-én, hétfő reggel 9 órakor, az I-es teremben került sor. Itt, az I-es terem előtti folyósón találkozott Kurtág György életében először egy másik, Romániából átszökött, magyar anyanyelvű zsidó családból származó zsenivel, Ligeti Györggyel. Életre szóló barátságot kötöttek. Mindketten azért jöttek a budapesti Zeneakadémiára, mert bíztak benne, hogy a háború után Amerikából hazatérő Bartóktól tanulhatnak majd. Nem tudhatták, hogy Bartók életéből ekkor már csak bő két hét volt hátra. „Tetszett Kurtág bátortalan, befelé forduló magatartása – emlékezett vissza később Ligeti a találkozásukra –, valamint az, hogy teljesen hiányzott belőle a hiúság és a beképzeltség. Intelligens volt, becsületes és a maga igen komplex módján egyszerű.”

Ligeti személyiségrajza kivetíthető Kurtág zenéjére is.

Meglehet, előadói szempontból nem egyszerű Kurtág zenéje. De előadói szempontból egyetlen zene, Bach, Mozart vagy Schumann sem egyszerű. Meglehet, bizonyos Kurtág-művek a kompozíciós struktúra szempontjából rendkívül komplexek. De e művekben a struktúra nem öncél, hanem a kifejezés szolgálatában áll. Kurtág zenéje olyan hőfokon izzik – még a leghalkabb, legkifinomultabb pillanataiban is –, ez a zene olyan erővel törekszik arra, hogy megtudja, „mi a valóság, mi van mögötte, mi az, ami nincs kimondva, de ott van”, hogy a befogadása egyetlen esetben okozhat nehézséget. Ha nem vagyunk felkészülve annak felismerésére, amit Kurtág György megmutat számunkra az emberi létezésből. Ha nem vagyunk felkészülve arra, hogy nem egyszerűen

megzenésíti Bornemisza Péter, Pilinszky János, Tandori Dezső, József Attila, Anna Ahmatova, Franz Kafka, Samuel Beckett és számos más költő sorait, hanem a szavak mögé húz be magával bennünket. Oda, ahol a hite szerint talán rátalálunk valamire, amire azt mondhatjuk: ez az igazság.

Kurtág Györgyöt gyakran nevezik a miniatűr formák mesterének. Való igaz, számos tétele alig néhány percnyi időtartamot, vagy annál is kevesebbet ragad csak ki az örökkévalóságból. Sir Simon Rattle, a Berlini Filharmonikusok egykori főzeneigazgatója a 95. születésnapra küldött köszöntő üzenetében úgy fogalmazott, Kurtág darabjai olyanok, mint „valami egészen különleges tömegnek, sűrűségnek és jelentésnek a töredékei, mintha egy fehér törpe csillag részei volnának, vagy talán a legkisebb, legsúlyosabb piramis darabjai”. Felmerülhet a kérdés, hogy ezekből a fragmentumokból összeáll-e végül a nagy egész. Vagy amikor egy Beethoven-tétel néhány ütemén dolgozik zenészekkel hosszú perceken vagy akár órákon át, vajon összeáll-e a végén a teljes mű.

A zenetörténész Wilhelm András válasza egyértelmű. Huszonöt évvel ezelőtt így írt:

„Kurtággal találkozáskor, éppen ez volt az, ami a legerősebb benyomást tette. Hogy nem csupán a saját művekkel kapcsolatban, de a zeneirodalom, sőt a kultúra egészével kapcsolatban lehet úgy élni, hogy egységes, élő organizmusnak lássuk, amelynek hol ezzel, hol azzal a szegmensével foglalkozunk ugyan, ám soha nem szabad szem előtt téveszteni az egészet, hiszen minden korábban tudott módosul általa, amiről utóbb szerzünk tudomást. Visszanyúlni, újra megvizsgálni, korábbi számárságainkkal szembesülni, új felismerésekre jutni, művészettel foglalkozva ez alapvető kötelessége mindenkinek.”

Százötven éves története során a Zeneakadémia keveseknek adományozott tiszteletbeli doktor címet. Köztük van a legendás hegedűművész, Yehudi Menuhin, Kurtág György egykori zongoratanára, Kadosa Pál és Sir John Eliot Gardiner, aki 1995-ben Kurtág talán legmeggrázóbb művének, a Csüggedés és keserűség dalainak világpremierjét vezényelte Amszterdamban. Hogy Kurtág György miért kapja ezt az elismerést, az aligha igényel magyarázatot. De azt talán érdemes elmondani, hogy a Zeneakadémia mit kíván kifejezni ezzel a doktori címmel. Ez a doktori cím a tisztelet jele. Üzenet, hogy hálásak vagyunk, amiért 1945-től 2026-ig mindvégig jelen volt a Zeneakadémia életében. Kezdetben diákként, később tanárként, aztán műveinek nagytermi előadása

révén, vagy pusztán csak a szellemével, amely végérvényesen beívódott ezekbe a történelmi falakba.

A tömörség erényét e laudáció nem tudhatja a magáénak, s ekként talán nem is méltó Kurtág Györgyhez és életművéhez. Illőbb lett volna talán hallgatni, vagy néhány szót dadogni, vagy pusztán annyit mondani: „Köszönjük!”

Hogy valóban Kurtág Györgyhez illő módon fejezzem be a beszédemet, engedjék meg, hogy zárásként Pilinszky János egy 1968-as írásából idézzek:

„A beszéd véghetetlenül több, mint a szigorúan filológiai értelemben vett nyelvi kifejezésformák. A világ is »beszél«, csak meg kell hallanunk a szavát. Sőt: ezzel kezdődik minden beszéd. Hallgatással. Meghallgatással. Tehát újra csak: nyitottsággal, vagyis szeretettel. De minden beszéd legmélyén csönd lakik. [...] Simone Weil nagyszerű definíciója [...] szerint »zseni az, aki szereti az igazságot, még akkor is, ha nem jut tovább a pusztá dadogásnál.«.”

(Elhangzott 2026. február 6-án a Zeneakadémia X-es termében, Kurtág György díszdoktorrá avatásának ünnepségén.)

(lfze.hu)

KURTÁG GYÖRGY CENTENÁRIUMÁRA

[Szöllősy András: Egyszerű kánon a hatvanéves Kurtág György születésnapjára \(Facsimile, Muzsika 1986/2.\) // Pierre Boulez: Kurtág György születésnapjára \(Párizs, 2005\) \(Fenyves Katalin fordítása\) // Tusa Erzsébet: Gondold tovább! Pedagógiai lehetőségek Kurtág György „Játékok” című művének kapcsán. \(Parlando, 1989/11.\) // Földes Imre: Kurtág György: Játékok <https://www.foldesimre.hu/oldal.asp?id=134> vagy Parlando 1982/12. \(1–15. oldal\)](#)

[Hangok Közt – korszakos podcast sorozat kortárs zeneszerzőkkel Dinyés Dániel gondozásában, a Magyar Zene Háza csatornáján: Kurtág György zeneszerző \(Hangfelvétel: 58:25\)](#)

Balázs István írásai:

**[– „Così va chi tropp’ama e troppo crede” – Kurtág György Truszova-ciklusáról](#)
**[– A performatív dimenzió – Egy francia és egy német könyv Kurtág Györgyről](#)
[– Egy zeneszerző képmása – ahogyan egy énekesnő látja. Beszélgetés Kurtág Györgyről Csengery Adrienne-nel \(Mozgó Világ, 1986/2.\)](#)****

[Horváth Bálint \(DLA\): „Ce este vocativul?” – Kurtág György és a román népzene](#)

[Beszélgetés Kurtág Györggyel Dobszay Lászlóról I-II. Beszélgetőtársak: Dobszay Ágnes, Farkas Zoltán, Mizsei Zoltán, Wilhelm András. Felvétel, vágás, zenei szerkesztés: Mizsei Zoltán. A filmfelvétel 2020. január 27-én készült \(31:07; 37:35\)](#)

(Parlando 2026/1.)